

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-014 назди
Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди
Тоҷикистон (ш. Душанбе, 734067, кучаи
Нахимов, 64/4)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Назаров Муродалӣ Солиҳович дар мавзуи «Тафриқабандии минтақавии сатҳу сифати зиндагии аҳоли (дар мисоли вилояти Хатлон)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050600-Иқтисодиёт (6D050606 - Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ) пешниҳод карда шудааст.

1. Мутобиқати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст.

Диссертатсияи тақризшаванда ба бандҳои зерини Шиносномаи феҳристи ихтисосҳои KOA назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 6D050600-Иқтисодиёт (6D050606 - Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ): 1.4. Муаммоҳои ноҳиябандии иҷтимоӣ-иқтисодии мамлакат аз рӯйи меъёрҳои моддӣ ва ғайримоддӣ; 1.5. Трансформатсияи ҳудудӣ-иқтисодӣ, тафриқабандии минтақавии иҷтимоӣ-иқтисодӣ; 1.22. Инкишофи бозори минтақавии меҳнат. Иқтисодии меҳнатӣ дар минтақаҳо ва хусусиятҳои идоракунии он мувофиқат мекунад.

2. Мубрам будани мавзуи таҳқиқоти пешниҳодшуда.

Дар низоми нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ «сатҳи зиндагии аҳоли» яке аз нишондиҳандаҳои муҳимми муайянкунандаи тараққиёти иқтисодиёти мамлакат ва баланд шудани дараҷаи некӯаҳволии аҳоли мебошад. Таъмини сатҳу сифати баланди зиндагии аҳоли ва мусоидати ҳаматарафаи давлат ба он дар шароити кунунии рушди иқтисоди ҷаҳонӣ яке аз вазифаҳои аввалиндараҷаи ҳар як давлату ҳукумат ба ҳисоб меравад. Чуноне, ки таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ҳалли бомуваффақияти муаммои мазкур, пеш аз ҳама, гавари устувории сиёсӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии ҷамъият мебошад. Ҳалли проблемаи камбизоатӣ ва баланд бардоштани некӯаҳволии аҳоли боиси баланд шудани самараи ислоҳоти иқтисодии дар мамлакат идомаёбанда мегардад. Ҳалли ин масъала хело муҳим буда, бисёр проблемаҳои дигари ҷомеаи имрӯза ва некӯаҳволии аҳолии мамлакат бо он алоқамандии зич доранд.

Мавриди зикр аст, ки фарқияти сатҳи зиндагии аҳоли дар минтақа ба ҳамгон маълум буда, на ҳама паҳлуи сифати зиндагӣ, ки аз фаъолияти анъанавии минтақаҳо ва аҳолии деҳот бармеояд, дар методологияи муайянсозии сатҳи камбизоатӣ ва зиндагӣ ворид карда шудааст.

Коркардҳои назариявӣ низ имрӯз аз таҷрибаи мавҷудай байналмилалӣ дар кишвар бархӯрдор набуда, зарурати гузаронидани таҳқиқоти алоҳидаро тақозо менамояд. Ҳамзамон бояд иброз дошт, ки рушди босуботи иқтисодӣ аз сатҳу сифати зиндагии аҳоли ва тафриқабандии онҳо дар минтақаҳо алоқамандии зич дорад.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои беҳтар гардидани сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли барномаҳои давлатӣ, стратегияҳо ва концепсияҳоро қабул кардааст, ки ҳадафаш беҳтар шудани сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли мебошад. Вобаста ба ин зарурати омӯзиши асосҳои назариявии сифати зиндагӣ ва омилҳои тафриқабандии минтақавии он дар давраи амалигардонии вазифаҳои Стратегияи Миллии Рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон то давраи соли 2030 бармеояд.

Коршиносон бар он назаранд, ки барои тафриқабандии минтақавии сатҳу сифати зиндагии аҳоли зарурате дар пеш меистад, ки имкониятҳои ҷойдоштаро бо тариқи усулҳои муосири омӯзиш муайян месозад. Вобаста ба ин, равандҳои мазкур зарурати омӯзиш ва татбиқи стратегияи баланд бардоштани вазъи некуаҳволӣ ва самаранок ба роҳ мондани дастгирии давлатиро ба вуҷуд меорад ва татбиқи сиёсати иҷтимоӣ ва дастгирии давлатӣ дар минтақаҳои кишвар, баланд бардоштани сатҳи некуаҳволӣ кофӣ набуда, зарурати қабули тадбирҳои аз назари илмӣ асоснок шударо тақозо менамояд. Бинобар ин, мубрами мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар ҷараёни такмил додани механизми баланд бардоштани сифати зиндагии аҳолии минтақаҳо бештар аён мегардад.

3. Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд:

Наwgонии таҳқиқоти ӯнвонҷӯй дар илман асоснок намудани ҷанбаҳои назариявии сифати зиндагӣ ва омилҳои тафриқабандии минтақавии он, идоракунии механизмҳои баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагӣ дар минтақа зоҳир мегарданд.

Ба андешаи мо, натиҷаҳои муҳимтарини таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки наwgонии илмӣ доранд ва муаллиф онҳоро шахсан ба даст овардааст, инҳо мебошанд:

1) Дар асоси ақидаҳои олимони хориҷиву ватанӣ, коршиносони соҳаи иқтисод, назарияҳои мактабҳои иқтисодӣ дараҷаву сатҳи зиндагии аҳоли, ҳолат ва тамоюлҳои рушду равнақи он дар минтақа муайян карда шуда, назарияи мунақиддонаи муаллиф дар мавриди “сатҳи зиндагӣ”, “сифати зиндагӣ” ва “камбизоатии дарозмуддат” пешниҳод шудааст;

2) Ҳангоми таҳқиқот муаллиф сатҳи камбизоатии дарозмуддатро илман асоснон карда, ҷиҳати муайян намудани сатҳи он ба инобат гирифтани маърифати деҳот, истифодаи технологияи интенсивӣ ва арзёбии фарқияти ҳудудии рушди иҷтимоию иқтисодии минтақаҳо афзалият арзёби намудааст;

3) Муҳаққиқ бо факту далелҳо, илман асоснок кардааст, ки ба табиати сатҳи зиндагӣ нисбии мафҳуми “сатҳи зиндагӣ” ва тағирпазирии он вобаста аз муносибатҳои иқтисодиву иҷтимоӣ аниқ карда шудааст;

4) Дар натиҷаи таҳқиқот алгоритми муайянсозии сатҳу сифати зиндагии аҳолии минтақа бо назардошти ҳислати ҳоси он, урфу одат, таркиби истеъмоли ва дигар нишондиҳандаҳои истисноӣ нишон дода шуда, пешниҳод гардидааст, ки дар асоси рақамикунории раванди ҷамъоварии маълумот, таҳқиқоти сотсиологӣ ва пурсишҳо дар шабакаҳои иттилоотию коммуникатсионӣ самаранокӣ низомии маълумоти дақиқ оид ба сатҳи камбизоатӣ таъмин мегардад ошкор карда шуд;

5) Зимни таҳлилҳо ва таҳқиқотҳо мушкilotҳои асосӣ ошкор карда шуда, барои бартараф намудани камбизоатии дарозмуддат муҳимияти тақмили методологияи арзёбӣ ва низомии мониторинги сифати зиндагии аҳолии минтақа муайян карда шудааст;

6) Дар асоси таҳлилҳои регрессионӣ ташаккул ва афзоиши даромади аҳолии вилояти Хатлон дар соҳаи саноат назар ба соҳаи кишоварзӣ ҳисоб карда шуда, натиҷаҳои карда шуд, ки қадаре дар минтақа кишоварзӣ ҳиссаи бештар дошта бошад, ҳамон қадар сатҳи даромад ва зиндагии аҳоли дар он паस्तтар ва 10 тафрикаи шахру ноҳияҳои вилояти Хатлон низ дар асоси ин нишондиҳанда зиёд аст. Дар асоси ин зарурати тезонидани чараҳои саноатикунонӣ дар минтақа асоснок карда шуд.

4. Асносноқӣ ва эътимднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда:

Хулосаҳо ва пешниҳодоти дар диссертатсия мавҷудбуда ба муккамал гардидани донишҳои назариявӣю методи тафриқабандии минтақавӣю сатҳу сифати зиндагии аҳоли, идоракунии механизмҳои баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагӣ дар минтақа, ташкили комплексҳои агросаноатӣ бо мақсади беҳтар намудани сатҳи зиндагии аҳоли дар деҳот муайян ва мушаххас гардидааст, як қатор тавсияҳои дар диссертатсия

махфузбуда, метавонанд татбиқи амалии худро дар низоми идоракунии тафриқабандии минтақавии сатҳу сифати зиндагии аҳоли бо дарназардошти манфиатҳои иқтисоди миллӣ пайдо кунад.

Хулоса ва тавсияҳои илмӣ-амалии кори диссертатсионӣ мумкин аст, ки дар сохторҳои дахлдори давлатӣ ва маҳаллӣ, ки ба ҳамбастагии сатҳи зиндагӣ, тафриқабандии он ва самаранокии фаъолияти иқтисодиёти минтақавӣ, махсусан дар Агентии меҳнат ва шугли аҳолии вилояти Хатлон, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар минтақаҳои кишвар ва дигар мақомотҳои дахлдори давлатӣ дар маҳаллҳо истифода бурда шаванд.

Баъзе аз хулоса ва пешниҳодҳо, ки дар кори илмӣ дарҷ гардидаанд, ҳам аз рӯи мавқеи назариявӣ ва амалӣ барои сатҳ ва сифати зиндагии аҳолии вилояти Хатлон, беҳтар намудани вазъи иҷтимоии аҳоли, паст намудани сатҳи камбизоатӣ дар деҳот, масъалаи таъмини шугли пурраи корӣ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ мусоидат менамояд. Амалӣ намудани пешниҳодҳо ва тавсияҳои марбут ба беҳтар гардидани сатҳ ва сифати зиндагии аҳолии вилояти Хатлон, ки дар чараёни таҳқиқот таҳия ва баррасӣ шудаанд, барои баландбардории сатҳи зиндагии аҳолии вилояти Хатлон мусоидат менамоянд.

5. Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ: Муаллиф ҳангоми тайёр намудани таҳқиқоти диссертатсионӣ худ 14 мақолаҳои илмӣ, ки аз онҳо 6 мақолаҳои илмӣ дар нашрияҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расидаанд, ки ин ба талаботҳои “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни 2021 сол таҳти №267 тасдиқ карда шудааст мувофиқат мекунад.

6. Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия:

Дар маҷмӯъ, барасмиятдарории диссертатсия ба талаботҳое, ки дар “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни 2021 сол таҳти №267 тасдиқ карда шудааст, мутобиқат мекунад.

7. Мундариҷаи кор. Ҷанбаҳои мусбӣ ва норасоиҳо.

Дар муқаддима мубрамияти мавзуи диссертатсия асоснок карда шуда, дараҷаи азҳудкунии масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида объект ва мавзуи таҳқиқот, ҳадаф ва вазифаҳои он, асосҳои назариявӣ ва методологӣ, навгонҳои илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ муайян карда шудаанд.

Дар боби якуми диссертатсия таҳти унвони «Ҷанбаҳои назариявии сифати зиндагӣ ва омилҳои тафриқабандии минтақавии он» мухтавои

иктисодӣ ва ҷанбаҳои минтақавии сатҳу сифати зиндагии аҳоли ба таври васеъ дида баромада шуда, моҳияти илмӣ онҳо ошкор карда шудааст, инчунин, заминаҳои асосии омилҳо ва нишондиҳандаҳои муайянкунандаи сифати зиндагӣ асоснок ва методологияи баҳодиҳии сатҳи он пешниҳод гардида, сифати зиндагӣ ва усулҳои милликунонии Ҳадафҳои Рушди Устувор пешниҳод шудааст.

Муаллиф асоснок намудааст, ки ба сатҳи зиндагӣ ин бозгӯи дараҷаҳои сифатии шароити мавҷудияти инсон аст. Дар ин қатор манзил, хӯрок, либос; дастрасии соҳаи иҷтимоӣ, ёрии тиббӣ; имкони гирифтани маълумот; муносибатҳои иҷтимоӣ дар ҷомеа; вазъи экологӣ ва ғайра дохил мешаванд. Сифати зиндагӣ бо дараҷаи қаноатмандии ниёзҳои инсон, ки дар робита бо меъёрҳо, урфу одатҳои дахлдор ва орзуҳои шахсӣ муайян карда мешавад, тавсиф мегардад (сах.24).

Бо така ба андешаҳои олимони хориҷӣ ва ватанӣ метавон ақидаи муаллифии мафҳумро илова намуд, ки «Сатҳи зиндагӣ - ин чунин нави рушде мебошад, ки дар он истифодаи захираҳои табиӣ, самтҳои сармоягузорӣ, инкишофи илмӣю техникӣ, рушди неруи инсонӣ ва ислоҳоти институтсионалию беҳдошти фазои экологӣ бо ҳам мутобиқ гардонида шуда, талаботи имрӯзаи инсонҳоро қонеъ гардонида, талаботи наслҳои ояндаро зери хатар намегузорад»(сах.25).

Муаллифи диссертатсия ибраз мегардад, ки таҳлили меъёрҳои сатҳи зиндагии аҳоли дар кишвари мо ва давлатҳои хориҷа нишон медиҳад, ки сифати зиндагӣ, инчунин, бо нишондиҳандаҳои тавсиф карда мешавад, ки на танҳо сатҳ, балки шароити зиндагиро низ муайян мекунанд: нишондиҳандаҳои макроиктисодӣ (динамикаи истеҳсолоти саноатӣ, таваррум, музди меҳнати аҳолии шуғлноқ), манзил, инфрасохтори иҷтимоӣ, вазъи саломатии аҳоли, ҳолати муҳити зист, норасоии иҷтимоӣ (ҷинояткорӣ, нашъамандӣ) (сах.40).

Аз ҷониби муаллиф дар асоси таҳлили методологияи мавҷудаи муайянсозии сатҳи зиндагии аҳоли ва сифати он алгоритми муайян коркард карда шуд, ки имкон медиҳад бо назардошти хусусияти кишвар дар доираи минтақа низ амал кунад. Яъне, дар алгоритм истисноҳои муайян ба сифати филтр истифода мешаванд, ки имкон медиҳад хусусияти минтақа ба инобат гирифта шавад. Чунин алгоритм дар ҳолати мавҷудияти базаи маълумоти омӯрӣ, гузаронидани таҳқиқот дар асоси пурсиши аҳоли, яъне таҳқиқоти сотсиологӣ ва таҳлили ВАО, бахусус шабакаҳои иҷтимоӣ арзи вучуд дорад ва натиҷабаш мегардад. Дар ин алгоритм ҳамкории байни мақомоти

дахлдор, институтҳои таҳқиқотӣ ва ташкилоти ҷамъиятӣ муҳим арзёбӣ карда мешавад (сах.63).

Дар боби дуюм – “Динамикаи минтақавии сатҳи зиндагии аҳоли дар вилояти Хатлон” вазъи иҷтимоӣ-демографӣ ва иқтисодии қорӣ дар вилояти Хатлон, арзёбии ҳамаҷонибаи сатҳи зиндагии аҳоли дар минтақа ва ҳамбастагии сатҳи зиндагӣ, тафриқабандии он ва самаранокии фаъолияти иқтисодии минтақавӣ ба таври ҳамаҷониба таҳқиқ шудаанд.

Муаллиф ҳангоми таҳлил маълум кардааст, ки бо мақсади идомаи тадбирҳо дар самти коҳиш додани сатҳи камбизоатӣ ва баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии мардум Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даври соҳибистиклолӣ ба рушди соҳаҳои иҷтимоӣ таваҷҷуҳи хосса зоҳир намуда, маблағгузори соҳаи маорифро аз 41,6 млн сомонӣ соли 2000 то 4,5 млрд сомонӣ ва хароҷоти суғуртаи иҷтимоӣ ва ҳифзи иҷтимоиро аз 32 млн сомонӣ то 4 млрд сомонӣ дар соли 2020 зиёд намуд (сах.68).

Муаллиф дуруст иброз меорад, ки яке аз нишондиҳандаҳои асосии иҷтимоӣ иқтисодии сифати зиндагӣ нишондиҳандаҳои мебошанд, ки бозори меҳнато тавсиф мекунанд. Дар доираи таҳқиқот иқтисодии меҳнати вилояти Хатлонро ба назар гирифта, соҳаҳои онро бозгӯӣ намуда, шумораи бекоронро, аз ҷумла аз рӯи соҳаҳои саноат муайян бояд кард. Тавре зикр гардид, шумораи аҳолии вилояти Хатлон сол аз сол коҳиш меёбад. Ба ғайр аз ин, шумораи шахсони қобили меҳнат кам мешавад. Инҳо сабабҳои асосӣ мебошанд, ки ба туфайли онҳо дар вилояти Хатлон шумораи захираҳои меҳнатӣ кам мешавад. Солҳои 2015-2021 иқтисодии меҳнатӣ 9,9 фоиз зиёд шуд. Дар баробари ин, шумораи аҳолии синни қобили меҳнат дар ҳамаи солҳо ба 10,2 фоиз зиёд шуд. Соли 2021 аҳолии бо қор таъминшуда 44,4 фоизи аҳолии дар синну соли қобили 76 меҳнато ташкил меод, ҳол он ки дар соли 2015 он зиёда аз 46 фоизро ташкил меод (сах.76).

Аз нигоҳи муаллифи диссертасия яке аз муҳимтарин манбаъҳои даромади аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон музди меҳнат мебошад. Агар соли 2011 ҳиссаи музди меҳнат дар даромади умумӣ 42,6 фоизро ташкил дода бошад, пас дар соли 2013 он аллакай 44,01 фоизро ташкил дод. Бояд қайд намуд, ки соли 2021 ҳиссаи музди меҳнат дар даромади аҳолии Тоҷикистон ҳамагӣ 46,11 фоизро ташкил дод, вале бо вучуди афзудани ҳиссаи музди меҳнат дар даромади қобилияти харидорӣ коҳиш ёфта истодааст. Агар дар соли 2015 ба маоши миёнаи моҳона 5,2 маҷмуи минималии барои зиндагӣ муҳимро харидорӣ кардан мумкин бошад, дар соли 2018 бо ин маблағ бештар аз 3,5 ва дар соли 2021 ҳамагӣ 2,6 фоизро харидорӣ кардан мумкин буд (сах.81).

Дар ин асно муаллиф аниқ кардааст барои баҳодихии сифати ҳаёти аҳоли, ба ғайр аз сатҳи зиндагӣ, нишондиҳандаҳое истифода мешаванд, ки вазъи демографӣ, шароити истироҳат ва зиндагӣ, нишондиҳандаҳои бозори меҳнат, сифати меҳнат, амнияти экологӣ ва ҷамъиятиро тавсиф мекунанд. Сатҳи зиндагӣ дар минтақа пайваста рӯ ба болоравӣ дорад. Барои мукамалтар арзёбӣ намудани ин раванд бозори меҳнат, шароити зист ва вазъи иҷтимоиву экологии минтақаро ба таври мукамал бояд омӯхт.

Ба таври намуна, фонди манзили вилояти Хатлон соли 2020 17,3 миллион метри мураббаъро ташкил дод. Он дар шаҳр 58 фоиз ва дар деҳот 42 фоиз аст(сах.89). Таҳлили регрессионии таъсири соҳаҳои саноат ва кишоварзӣ ба сатҳи даромади минтақа нишон медиҳад, ки танҳо истехсолоти саноатӣ метавонад ба афзоиши даромади аҳолии минтақа таъсир расонад. Сабаби асосии чунин натиҷа дар он аст, ки арзиши иловашудаи баланд дар истехсоли маҳсулоти ниҳой ба даст оварда мешавад. Бинобар ин, зарур аст, ки барои ноил шудан ба ҳадафи ҷоруми стратегии кишвар дар вилояти Хатлон чараҳои саноатикунонӣ тезонида шавад. Яке аз сабабҳои асосии баланд будани сатҳи камбизоатӣ ва паст будани сатҳи даромади аҳоли дар як қатор ноҳияҳои вилояти Хатлон ин шуғли бештари аҳоли дар соҳаи кишоварзӣ ба ҳисоб меравад(сах.103).

Боби сеюм – «Идоракунии механизмҳои баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагӣ дар минтақа» ба таҳқиқи самтҳои асосии мукамалгардонии механизми идоракунии сифати ҳаётгузаронӣ, нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодии тараққиёти иқтидорҳои меҳнатӣ дар соҳаҳои комплекси агросаноатӣ ва роҳҳои баландбардории сатҳи зиндагонии аҳолии вилояти Хатлон бахшида шудааст.

Муаллиф зимни таҳқиқот арзёбии воқеии сифати зиндагӣ аксаран чунин нишондиҳандаҳои иқтисодӣ, аз қабيلي сохтори даромадҳо, сатҳи музди меҳнат, сохтори хароҷот, ҳиссаи шартан озоди даромади миёна ба ҳар сари аҳоли ифода мешаванд. Дар ин низом нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ низ ба қадри кофӣ инъикос ёфтаанд: афзоиши табиӣ ва афзоиш аз ҳисоби муҳоҷират, масоҳати истиқоматӣ ба ҳар сари аҳоли (сах.112).

Вобаста ба ин, бояд қайд кард, ки ин омилҳо ба дараҷа ва сатҳи зиндагӣ таъсири бевосита мерасонанд.

Муаллиф дар асоси таҳлил самтҳои асосии танзими давлатии истехсолоти агросаноатӣ чунин мебошанд: - ташаккул ва фаъолияти бозори маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ, ашёи хом ва озуқаворӣ; - маблағгузорӣ, қарздиҳӣ, суғуртакунии ва андозбандии имтиёзнок; - ҳифзи манфиатҳои истехсолкунандагони ватанӣ ҳангоми амалисозии фаъолияти иқтисодиёти

берунӣ; - рушди илм ва амалисозии фаъолияти илмӣ дар доираи истехсолоти агросаноатӣ; - рушди доираи иҷтимоии деҳот(сах.122).

Дар хулосаҳо ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ оид ба мавзуи таҳқиқшаванда ҷамъбаст карда шудаанд.

Албатта, таҳқиқоти диссертатсионӣ аз нигоҳи муқарриз дорои як қатор камбудию носоҳеҳиҳо аст.

Ба андешаи мо дар диссертатсияи тақризшаванда дар баробари ҷамбаҳои мусбӣ баъзе камбудииҳои алоҳида, ақидаҳои баҳсталаб ба назар мерасанд ва баъзеи онҳоро қайд кардан лозим мешуморем, ба монанди:

1. Муҳимияти мавзуи диссертатсия бо факту рақамҳои воқеӣ ва стратегияҳо, барномаҳои давлатӣ вобаста ба мавзуи таҳқиқотӣ асоснок карда мешуд, бисёр бамаврид мебуд;

2. Дар зербоби 1-уми боби якуми рисолаи илмӣ вобаста ба масъалаи баррасишаванда нуқтаи назари илмӣ олимони зиёди хориҷӣ ва ватанӣ хуб инъикос гардидааст, аммо нуқтаи назари мунаққидонаи муаллиф оид ба назари онҳо кам ба мушоҳида мерасад;

3. Муаллиф дар саҳифаи 63 диссертатсияи алгоритми муайянсозии сатҳу сифати зиндагии аҳолии минтақаро таҳия кардааст, ки норавшан мебошад;

4. Муаллиф ҳангоми таҳлили диаграммаи 2.1. - сатҳи камбизоатӣ дар минтақаҳои кишварро таҳқиқ кардааст, аммо аз ҷониби муаллиф сабабҳои афзоиши - сатҳи камбизоатӣ дар минтақаҳои кишвар маълум нагардидааст;

5. Агар бисёр хуб мешуд таҷрибаи мамолики пешрафтaro оиди баланд гардидани сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли ва тафриқабандии онро дар диссертатсия истифода мекард исфати диссертатсия бозҳам хубтар мешуд.

Вале нуксонҳои ҷойдошта ба осонӣ бартарафшаванда буда, характери тавсиявӣ доранд ва арзиши баланди илмӣю амалии диссертатсияро коста намегардонанд.

Автореферати кори диссертатсионӣ таркиби асосӣ, наwgониҳои илмӣ ва мушаххассоти диссертатсияро тавсиф намуда, интишороти муаллиф дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро бо таҳияи муқаррароти назариявӣю моҳияти рушди хизматрасонии иҷтимоиро ифода менамояд.

Хулосаи ҷамъбасти оид ба диссертатсия:

Ҳамин тариқ, кори диссертатсионии Назаров Муродалӣ Солиҳович дар мавзуи «Тафриқабандии минтақавӣю сатҳу сифати зиндагии аҳоли (дар мисоли вилояти Хатлон)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣю доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D050600-Иқтисодиёт (6D050606 -

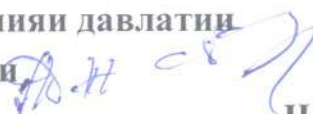
Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ) пешниҳод шудааст аз рӯйи тартиб ва танзими диссертатсия ба талаботҳои “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ” (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №267, аз 30 июни соли 2021) мувофиқ аст. Бинобар ин, муаллифи он Назаров Муродалӣ Солиҳович сазовори дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз руи ихтисоси 6D050600 – Иқтисодиёт (6D050606 - Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Профессори кафедраи идоракунии молияи давлатии

Академияи идоракунии давлатии назди

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Чабборов А.Ч.

Имзои **Чабборов Ф.Ч.-ро** тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори ва корҳои

махсуси АИДНПҚТ

Ҳомидов Ш.Б.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш.Душанбе, куч. Саид Носир, 33. АИДНПҚТ

Тел: 907-719-353.

E-mail: jabborov1@mail.ru